

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

576 פ"ט י"א ט"ז י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

הנושא: חנוכה – הארת שער החמישים

הכוונה בזה, כי הר נבו רומז על שער הנ' שכן נב"ו הוא אותיות נ' בו. ויש להוסיף כי מוא"ב בגימטריא מ"ט, וזהו: "ויעל משה מערבות מוא"ב" - משה עלה ונתעלה מעריבות ומתיקות של מ"ט שערי בינה: "אל הר נב"ר" - נ' בו, הוא שער הנ' של נ' שערי בינה.

ויש לצרף מה שכתב ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן י"ב), כי זהו רמז הפסוק שאמר משה לישראל לפני פטירתו (דברים ג' כ"ט): "ונשב בגיא, ומלת ונשב נוטריקון נ' שערי בינה, והקב"ה אמר לו בחייו (דברים ג', כ"ז) "עלה ראש הפסגה", שהוא שער החמישים שהיה חסר ממנו עד אותו שעה, שלא נתגלו לו רק מ"ט שערי בינה ושער אחד היה חסר, ועל אותו שער הסגור הפנימי אמר לו עתה עלה ראש הפסגה."

ונראה להוסיף על זה, כי דברי האר"י הקדוש שבשעת מיתת משה זכה שוב להשגת שער החמישים נרמזו בראשיתה של פרשת וזאת הברכה, שנאמר: "וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו", הרי שבמותו זכה משה שוב להיקרא "איש האלוקים" ולא נחסר ממנו אותו מעט.

ומה שלא זכה משה רבינו להשיג את שער החמישים בימי חייו, הוא משום שמגודל קדושת אותו השער קשה לאדם החי להשיגו. וזה הוא בכלל מה שאמר הקב"ה: "כי לא יראני האדם וחל" (שמות ל"ג, כ') כפי שכתב רבינו חננאל (ראש השנה כא:). כי שער החמישים הוא ידיעת הקב"ה בגילוי ללא כל הסתרה. ואם יזכה האדם להשיג בידיעתו את האור הגדול הזה הרי שתצא נשמתו ותדבק בשכינה, כמו שאמר בגמרא במסכת חגיגה (יד:), כי בן עזאי הציץ ומת, מגודל קדושת המחזה שניגלה לעיניו. ולכן זכה משה להשגת שער החמישים רק במותו.

והנה מבואר בספרים הקדושים, כי לעתיד לבוא בביאת המשיח יתגלה גם שער החמישים מנ"ן שערי בינה, ומקור הדבר בפרי עץ חיים (שער הברכות פרק ב'): והנה כ' זו רמזו לכתר, והוא כתר דל"ב נתיבות חכמה דכתיב (איוב כ"ח, ז) נתיב לא ידעו עיט, וכתר זה הוא שלא השיג משה רבינו ע"ה, כי הוא סוד הנ' דנ"ן שערי בינה שנעלם ממש. ולעתיד נאמר (ישעיה ב"ב, ג') הנה ישכיל עבדי, בסוד (במדבר י"ב, ז) לא כן עבדי משה, בסוד לקדושים אשר בארץ 'המה', דהיינו ישיגו כל החמישים שערי בינה שבגימטריא המ"ה. עכ"ל.

וכן כתב ה"אור החיים" הקדוש בפרשת בלק על הפסוק (במדבר כ"ד, ז): "יִזְל מִיַּם מִדְּלִי וְזָרְעוּ בְּמִיַּם רַבִּים", וז"ל: הכוונה על פי דבריהם (שמ"ר כ"ח, ו) כי כל איש ישראל קיבל מסיני חלק בתורה... ואמר כאן, כי כל מה שמחדשים בתורה הוא מדליו, ממה שדלה דלה משה שהכל רמזו בתורה שבכתב. ואמר לשון דלי, לומר, כי בערך פינה

"בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים", יש להבין, מדוע החשמונאים זכו לכינוי "בני בינה"?

המגלה עמוקות כותב, כי חשמ"ל שהוא בחינת אור עוהל בגימטריא 378 לעומת זאת יון הם בחינת חשך והוא בגימטריא 328 וההפרש ביניהם הוא חמישים, והוא בחינת הנ' קליפת נגה. יער"ש.

ויש לומר על פי דרכו כי חמישים רמז לאות נ', של "נחש" ר"משיח" שהם עולים אותו גימטריא כי הנחש כנגד חמישים שערי טומאה והמשיח הוא כנגד חמישים שערי קדושה. וכפי שיבואר.

אמרו חז"ל במסכת ראש השנה (כא:) ובמסכת נדרים (לח:): "חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם נתנו למשה חסר אחת שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים". וכתב האר"י הקדוש בליקוטי תורה (פרשת ואתחנן), כי משה רבינו זכה לאותם חמישים שערי בינה מיד לאחר מתן תורה, באותם ארבעים יום בהם היה בשמים כדי ללמוד את התורה הקדושה מפי הקב"ה. וכאשר השחיתו בני ישראל ועשו את העגל בסוף אותם הארבעים יום, נטל הקב"ה ממשה רבינו את כח ידיעת השער החמישים.

וזה הפירוש שאמר הקב"ה למשה רבינו: "לָךְ רָד כִּי שִׁיחַת עַמֶּךָ", והיינו, עליו לירד מ"לך" העולה במספר חמישים, כי לא יזכה להשגת שער החמישים אחר חטאם של ישראל, אלא יהיה בכח השכלתו של משה להשיג רק מ"ט שערי בינה.

ועוד הוסיף רבינו האר"י הקדוש, כי לא לעולם החסיר הקב"ה ממשו את השגת שער החמישים, אלא ביום מותו זכה משה שוב בהשגת שער החמישים. וזה הוא שנאמר בפסוק המתאר את עליית משה אל ההר בו נאסף אל עמיו "ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו" תיבת "נבו" רומזת על נ' בו, כלומר שביום מותו זכה משה לעלות ולהשיג גם את שער החמישים לו זכה במתן תורה ונלקח ממנו בחטא העגל.

והש"ה הקדוש (פרשת ואתחנן) הביא את דבריו של האר"י הקדוש, וכתב להוסיף בהם כי היות ובגמרא דרשו כי מתיבת "מְאֲלָהִים" שנאמר בפסוק "ותחסרהו מעט מאלהים" נרמז שנחסר ממשו השגת שער החמישים, ניתן להביא ראיה לדברי האר"י הקדוש שכתב שקודם שנחסר ממשו שער זה זכה לו משה במתן תורה מפסוקי התורה שנאמרו במעמד הר סיני, שאחרי ששבו כל ישראל לאוהלים נאמר על משה: "ומשה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים" (שמות י"ט, א) הרי שלא היה חסר מאותה השגה, ולא היה דבר חסר מידיעתו בשעת מתן תורה.

ומה שסיים האר"י"ל שמשו השיג שער הנ' בעת אסיפת רוחו, והביא פסוק: "ויעל מערבות מואב אל הר נבו", מבאר הש"ה

הגדולה אשר עתיד ה' לגלות לישראל בסוף הדורות בימי מלך המשיח, שהוא שער החמישים של בינה, כל המ"ט הם בגדר דלי בערכו, ואמר כי הגם שעתה הוא דלי, זרע ישראל יזכה לקחת מים רבים שהוא שער החמישים, והוא אומרו וזרעו במים רבים."

והמקור לזה הוא בדברי הזהר הקדוש (ח"א השמטות דף רסא): שדורש את הפסוק: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" - נפלאות היא אותיות "נ" פלאות" שהוא שער הנר"ן מבינה שיתגלה לעתיד לבוא.

ויש לומר כי בביאת המשיח יתגלה שער החמישים, כי משה רבינו אשר השיג שער החמישים בזמן מתן תורה, הוא המשיח כמבואר בזהר הקדוש (פרשת בראשית דף כה), כי משה רבינו שהיה הגואל הראשון ביציאת מצרים יהיה מלך המשיח לעתיד לבוא, ונרמז בכתוב (בראשית מ"ט, י'): "לא יסור שבט מיהודה, דא משיח בן דוד, ומחוקק מבין רגליו, דא משיח בן יוסף, עד כי יבא שיל"ה דא משיח, חושבן דא כדא". פירוש שיל"ה בגימטריא משיח"ה שיהיה משיח. וכן מבואר בזהר הקדוש (פרשת משפטים דף קכ) רמז הכתוב (קהלת א', ט): "מה שהיה הוא שיהיה" - מ'ה ש'היה ה'זא" ראשי תיבות משיח, כלומר מה שהיה בגאולה הראשונה ממצרים על ידי משה רבינו, הוא שיהיה גם כן בגאולה האחרונה על ידו.

וכתב ה"אור החיים" הקדוש (יוחי מ"ט, י"א) ליישב איך זה מתאים עם המבואר שמלך המשיח יהיה מזרעו של דוד המלך, ויש אומרים שדוד המלך עצמו יהיה משיח, כי נשמת משיח תהיה כלולה מדוד המלך ומשה רבינו.

וזה לשון קדשו של האור החיים הקדוש: "הלא ידעת דברי הזהר הקדוש (משפטים קכ) כי משה הוא הגואל אשר גאל את אבותינו, הוא יגאל אותנו וישיב בנים לגבולם, דכתיב (קהלת א') מ'ה ש'היה ה'זא שיהיה ראשי תיבות משה. ולא יקשה בעיניך דבר זה באומך, הלא מלך המשיח משבט יהודה מזרעו של דוד המלך ע"ה, ויש אומרים (סנהדרין צח): דוד עצמו מלך המשיח, דכתיב (יחזקאל ל"ו, כ"ד) ועבדי דוד מלך עליהם כמשמעו, ואם כן היאך אנו אומרים שהוא משה הבא משבט לוי?"

יש לך לדעת, כי בחינת נשמת משה ע"ה היא כלולה מ"ב שבטי ישראל, כי כל הששים ריבוא היו ענפים ע"ה וענף שבטו של דוד במשה הוא. ולזה תמצאנו בארץ מדבר שהיה מלך וכהן לוי ונביא וחכם וגיבור, שהיה כולל כל הענפים שבקדושה. ולעתיד לבוא תתגלה בעולם שורש המלכות שבמשה, שהוא עצמו מלך המשיח, והוא דוד והוא ינון ושילה"עכ"ל.

בזה יבוארו דברי האור החיים הקדוש (פרשת שמות ג', ח), כי קודם ביאת המשיח יגיעו לשער חמישים של טומאה, ואע"פ שלפני יציאת מצרים הגיעו רק לשער הארבעים ותשע של טומאה, כי זה לעומת זה עשה אלקים, ומכיון שעתידים להגיע רק לארבעים ותשעה שערי בינה, הגיעו לארבעים ותשעה שערי טומאה. אולם כשיתגלה משיח צדקנו במהרה בימינו, ויגלה את שער החמישים, משיח ראשי תיבות: משיח יגלה שער חמישים. לכן הצטרכו להיכנס קודם לכן לחמישים שערי טומאה.

ר' יוסף גיקטליא כותב בספרו "שערי אורה": "כבר הודענוך כי המידה הזאת (- בינה) היא למעלה מכל שרי האומות ונקראת 'במתי ארץ' כי כל שרי האומות אינם עולים ונאחזים אלא עד ספירת גדולה וגבורה שהם למטה מבינה, וכשגלו ישראל ורדו בהם האומות ובהיות השם ית' מתעורר לקבץ נדחי ישראל, צריך לעורר עליהם את ספירת בינה שהיא למעלה מהם, כשיעורר ה' אותה הספירה העולה על כל האומות, אז יגזו השרים העליונים ויפלו". ועוד כתב: "אין מי שיוכל להזדווג לה מכל השרים העליונים."

מתבאר על פי דבריו כי בזמן המשיח יתגלה שער החמישים של בינה, כדי לבטל את כל אומות העולם שאין להם אחיזה בשער החמישים.

לפי זה יש לומר, כי גם בזמן היוונים, מכיון שהיוונים רצו לבטל את ייחודם של ישראל וכך יתאפשר להם לשלוט עליהם באמצעות שרי אומות העולם. הכינו החשמונאים לבם לקשור עצמם אל שער

החמישים - לספירת בינה שם אין שליטה כלל לשרי אומות העולם ואין ערבוב אתם, כשהצליחו בכך בטלו את כוחם של היוונים.

וזהו האור הגנוז של לעתיד לבוא שהתגלה כבר אצל החשמונאים, הארת שער חמישים של בינה, כדי לבטל את אומות העולם. וכפי שגילה לנו ה"בני יששכר" (כסלו-טבת מאמר ב אות ח) שבנס חנוכה האיר הקב"ה לישראל מהאור הגנוז של ששת ימי בראשית, שיתגלה על ידי מלך המשיח בגאולה העתידה כמבואר בגמרא (חגיגה יב): "אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור הפלגה, וראה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנזו מהן שנאמר וימנע מרשעים אורם, ולמי גנזו? לצדיקים לעתיד לבא שנאמר וירא אלקים את האור כי טוב".

הבני יששכר מוכיח דבר זה מדברי אחד מבעלי התוספות בעל "הרוקח" (סימן רכ"ה) שכתב כי חכמינו ז"ל תקנו להדליק בחנוכה ל"ו נרות כנגד אור הראשון ששימש לאדם הראשון ל"ו שעות, כמבואר בירושלמי (ברכות פ"ח ה"ה): "שלשים ושש שעות שימשה אותה האורה שנבראת ביום הראשון, שתים עשרה בערב שבת ושתיים עשרה ליל שבת ושתיים עשרה בשבת, והיה אדם הראשון מביט בו מסוף העולם ועד סופו".

עוד מביא ה"בני יששכר" ראיה לכך מדברי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע כפי שהביא תלמידו בשמו בספר "מדרש פנחס" (אות א'): "שבכל חנוכה בשעת הדלקת נרות נתגלה אור הגנוז והוא אור של משיח". על פי האמור מפרש ה"בני יששכר": "על כן קראו לימים האלו חנוכה, שהוא חינוך והרגל על לעתיד גאולה עתידה, שאז יתגלה לנו האור הגנוז בשלימות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (חגיגה יב) וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא".

ולפי דרכינו הוצרכו החשמונאים להארת האור הגנוז שהתגלה לעתיד לבוא, הוא הארת שער החמישים שבו אין לאומות העולם האחיזה, ועל ידי זה ניצחו את היוונים.

ומכיון שהמשיכו החשמונאים את שער החמישים של בינה כדי לנצח את אויביהם, קבעו זכר לנס בהדלקת נרות החנוכה שהם זכר למנורה בבית המקדש.

כי המנורה היא כנגד שער החמישים, כמו שכתב הגאון רבי אליהו מוילנא ז"ע בספר "אדרת אליהו" (פרשת דברים) לבאר מה שפירש רש"י על הפסוק (תרומה כ"ה, מ') "וראה ועשה בתבניתם כאשר אתה מראה בהר -שנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש", וצריך ביאור מה שנתקשה במעשה המנורה יותר משאר הכלים.

וביאר בדברי קדשו על פי מה ששינו בגמרא (ב"ב כה): "הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום". מבואר מזה כי עבודת הדלקת המנורה רומזת על אור תורה. וזהו שכתוב (משלי ו, כ"ג): "כי נר מצוה ותורה אור". הרי שהמשיל את המצוות לנרות ואת התורה לאור שבנרות.

והנה כבר הזכרנו מה ששינו בגמרא: "חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים". לפי זה אומר הגר"א כי כאשר נתבונן בכל פרטי המנורה, נראה שיש בהם: שבעה קני המנורה, י"א כפתורים, ט' פרחים, כ"ב גביעים סך הכל הם מ"ט פרחים כנגד מ"ט שערי בינה שניתנו למשה.

אמנם המנורה עצמה בצורתה הכללית בכל הפרטים יחד היא כנגד שער החמישים, שהוא שער הכללי הכולל בתוכו את כל מ"ט השערים. וזהו הטעם שנתקשה משה במעשה המנורה, כי היות שהמנורה עצמה רומזת לשער החמישים שלא נמסר למשה, על כן נתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש. עכ"ה"ק.

מעתה מבואר היטב מדוע נקראו החשמונאים "בני בינה", כי עוררו את שער החמישים של הבינה כדי לנצח את אויביהם.

על פי דברינו יש לתת טעם מיוחד מדוע ימי החנוכה מסוגלים להמשיך רפואה, כי כתב האריז"ל, שכל חולה חסר לו שער החמישים, כי "חולה" בגימטריא מ"ט, וכדי להמשיך לו רפואה, צריך להמשיך לו משער הנ' - מן נ' שערי בינה, כמו שנאמר (איכה ב', ג'): "מי ירפא לך", הינו שער הנ'. עכ"ה.

ולפי דרכנו בימי החנוכה מתעורר שער החמישים ולכן מסוגלים ימים אלו לרפואה שלימה.